

Odborné periodické prohlídky OOP proti pádu z výšky

Ondřej Belica¹

Abstrakt

Článek se zabývá problematikou odborných periodických prohlídek OOP proti pádu. Objasňuje některé nepřesnosti, které byly k tématu zveřejněny v čísle 9/2018 časopisu BHP. Poukazuje na nutnost pravidelných prohlídek některých přileb, i když se jedná o OOP kategorie II. Zároveň poukazuje na nesmyslnost požadavků provádění periodických prohlídek osobami pověřenými výrobcem, jak to dříve vyžadovala EN 365:1992 (např. protože ne každý, kdo je uveden jako výrobce uvedených OOPP, je skutečný výrobce, či proto, že výrobce zanikne před koncem životnosti OOP, které vyrábí). Článek upřednostňuje provádění přezkoušení OOP odborně způsobilými osobami pro periodickou prohlídku tak, jak je uvedeno v EN 365:2004.

Klíčová slova

odborná způsobilost, ochrana proti pádu, OOP, periodické prohlídky

Abstract

The article deals with the issue of specialized examinations of PPE against falls from a height. It clears up some inaccuracies that were published on topic in issue 9/2018 of the BHP magazine. It points to the need for periodic examinations of certain helmets, even though they are category II PPE. At the same time, it points to the nonsense of requiring periodic examinations to be carried out by persons authorized by the manufacturer, as used to be required by EN 365:1992 (e.g. because not everyone listed as a manufacturer of the stated PPE is the true manufacturer, or because if the manufacturer ceases to exist before the end of the lifespan of the PPE he produces). The article gives preference to carrying out of the examination of PPE by competent persons for periodic examination as specified in EN 365:2004.

Keywords

competency, fall protection, periodic inspection, PPE

¹ Ing. Ondřej Belica, CRAA – Ústav bezpečnosti práce ve výškách, z. ú.

1. Úvod

V roce 2018 vyšel v časopisu Bezpečnost a hygiena práce článek dr. Miroslava Valty týkající se odborných periodických prohlídek OOP proti pádu². Nedávno jsem se setkal se zaměstnavatelem, který v dobré víře, řídě se informacemi z předmětného článku, neplnil své povinnosti³. Je tedy nezbytné uvést některé skutečnosti na pravou míru.

Autor předmětného článku, coby výsledek znaleckého zkoumání, uvádí: „*Na základě sběru vyjádření všech relevantních výrobců jsme zaslali výsledek šetření naší znalecké kanceláře poskytovateli služeb periodických prohlídek OOPP s výsledkem, že z celkového počtu 123 kontrolovaných OOPP disponoval osvědčením od výrobce pouze k 44 z nich. Dalších 26 druhů OOPP jsou podle prohlášení od výrobce neprovozoschopné, 40 druhů nebylo možné ověřit a 13 druhů OOPP (přileb) kontroloval poskytovatel služby, i když kontrole dle ČSN EN 365 nepodléhají. Poskytovateli jsme dále doporučili, že z našeho hlediska je v tuto chvíli čas na vstřícný krok z jeho strany, tedy na vrácení platby za neoprávněně provedené (26 kusů) nebo neověřené úkony (40 kusů OOPP, kde po doložení jeho tvrzení, že postačuje jen osvědčení tzv. odborně způsobilé osoby dle článku 4.7 ČSN EN 365 je možné tyto úkony uznat). Ke zvážení jsme také dali vrácení platby za provedené úkony u 13 kusů přileb, které jsou OOPP kategorie II, a poskytovatel služeb se v hromadném evidenčním listě OOPP odkazoval na ČSN EN 365, která platí pouze pro osobní ochranné prostředky proti pádům z výšky III. kategorie.*“ [1; s. 29]

Nechť laskavý čtenář, stejně jako já, ponechá stranou, že autor článku, dr. Valta v článku vystupuje jako „soudní znalec“ a své počínání v dané věci označuje jako „znalecký přezkum problému“ a „znalecké zkoumání“⁴, sice znalcem z oboru bezpečnost práce je, avšak bez specializace práce ve výškách a nad volnou hloubkou⁵.

² VALTA, Miroslav. Pravidelné prohlídky osobních ochranných prostředků pro ochranu proti pádu z výšky z pohledu soudních znalců. *Bezpečnost a hygiena práce*. 2018, roč. 68, č. 9, s. 27-30. ISSN 0006-0453

³ „zaměstnavatel je povinen udržovat osobní ochranné pracovní prostředky v použitelném stavu“ [2; § 104 odst. 4]

⁴ navíc v přetištěné odpovědi jednoho z dotazovaných na dotaz autora stojí: „doufám, že toto naše stanovisko je pro vás dostatečně jednoznačné pro výrok soudního znalce na základě provedeného znaleckého zkoumání ve smyslu zákona č. 36/1967 Sb.“ [1; s. 28]

⁵ <http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/0/1FCFF5715483CA12C1258521005D7B66?OpenDocument>

Nechť rovněž pomine i autorovo hodnocení důkazů a řešení právních záležitostí, které znalci nepřísluší.

2. Prohlídky přileb

Povinnost provádět odborné periodické prohlídky OOP proti pádu vychází z č. II. bodu 1 přílohy k nařízení vlády č. 362/2005 Sb., kde stojí, že „*zaměstnavatel zajistí, aby zvolené osobní ochranné pracovní prostředky byly pravidelně prohlíženy a zkoušeny v souladu s požadavky průvodní dokumentace.*“ Předmětný text ale neřeší pouze OOP proti pádu, nebo OOP kategorie III. Upravuje veškeré zvolené OOPP (odpovídající povaze prováděné práce a předpokládaným rizikům). Všechny přilby pro práce ve výškách a nad volnou hloubkou, se kterými jsem se při své praxi setkal, požadavek na provádění odborných periodických prohlídek v návodu výrobce měly, ať už se jednalo o přilby z produkce společností Aludesign (Climbing Technology), Camp, Kask, Kong, Petzl nebo Protekt. V případě přileb Singing Rock není tento požadavek v návodu uveden, avšak výrobce při školení odborně způsobilých osob pro periodickou prohlídku učí jak provádět „revize“ přileb a má vypracované postupy periodických prohlídek přileb, což je dostupné i na jeho webu⁶.

Mnozí výrobci při školení odborně způsobilých osob pro periodickou prohlídku vštěpují účastníkům zásadu, že jakýkoliv prostředek, který je používán jako součást ochrany proti pádu, i v případě, že není platnými směrnici/předpisy považován za OOP, musí procházet odbornými periodickými prohlídkami jako kterýkoliv jiný OOP kategorie III. Týká se to nejen přileb, ale například kotvicích zařízení, kladek, otočných závěsů a dalších.

Proto **zaměstnavatel**, který zaměstnance vybavil přilbami pro práce ve výškách a nad volnou hloubkou z produkce minimálně výše uvedených výrobců, **by** při řízení se názorem, že „*přilby, které jsou OOPP kategorie II, kontrole dle ČSN EN 365 nepodléhají*“, **nesplnil svou povinnost udržovat osobní ochranné pracovní prostředky v použitelném stavu** [2; § 104 odst. 4] a **zajistit, aby byly pravidelně prohlíženy a zkoušeny v souladu s požadavky průvodní dokumentace** [3; č. II bod 1 přílohy].

⁶ <https://www.singingrock.cz/periodicke-prohlidky-oopp>

3. Způsobilost k provádění odborných prohlídek

OOP

Ve věci „oprávněnosti“ či „neoprávněnosti“ provedení prohlídek určitých OOP se sluší připomenout, že norma ČSN EN 365 z května 2005 uvádí, že odborné periodické prohlídky provádí buď odborně způsobilá osoba⁷ (*competent person*) [4; čl. 3.3; čl. 4.2.2 písm. m); čl. 4.4. písm. c); čl. 4.6 písm. h); čl. 4.7] nebo u složitých OOP osoba pověřená výrobcem (*authorized person*) [4; čl. 4.4 písm. d); pozn.⁸ k čl. 4.7]. I při opomenutí Listiny základních práv

a svobod⁹, která uvádí, že (pouze) zákon může stanovit podmínky a omezení pro výkon určitých povolání nebo činností [5; Čl. 26 odst. 2] může nastat potíže při snaze určit, kdo je výrobcem oprávněný k udělení pověření k provádění odborných periodických podmínek. Za zmínku stojí i skutečnost, že někteří výrobci umožňují, aby odborné prohlídky prováděla osoba oprávněná ke kontrole OOP, kterou může být i výškový

Obr. 1: Slaňovací brzdy Anthron Lory Smart, Skylotec Lory Pro, Bornack Lory, Edelrid Eddy, Singing Rock Sir, Rollgliss R250

Šest různých výrobců, stejná slaňovací brzda? Ne, vyrábí ji pouze jeden a to jak pro sebe, tak pro ty ostatní i s jejich logem. (Fotografie brzd byly s laskavým svolením dr. Garyho D. Storricka převzaty z webu www.verticalmuseum.com)

⁷ podle ČSN EN 365 se jedná o osobu s odpovídajícím technickým zázemím, dovednostmi a s dostatečnými znalostmi o prohlídkách, návodech a doporučení výrobce, která schopná rozpoznat poškození či opotřebení OOP, vyhodnotit jejich význam a učinit příslušná opatření [4; čl. 3.2 vč. pozn. 1]

⁸ V případě poznámek v normách je nutné vést v patrnosti čl. 6.5.1 (Poznámky a příklady v textu) platného Metodického pokynu pro normalizaci MPN 1:2011 – Zpracování, stavba, členění a úprava Českých technických norem), který uvádí mimo jiné, že „poznámky v textu dokumentu se používají k uvádění informací pro lepší porozumění nebo používání dokumentu, nesmějí obsahovat požadavky, doporučení nebo dovolení“.

⁹ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky

pracovník, který je držitelem určité kvalifikace pro práce ve výškách a nad volnou hloubkou (např. pracovník úrovně 3 nebo instruktor), u níž je nedílnou součástí schopnost (znanost a dovednost) provádět prohlídky OOP¹⁰.

ČSN EN 365 v 3.4 uvádí, že **výrobce** je odpovědný za návrh, zkoušku a uvolnění hotového výrobku (dílu nebo systému) a jeho uvedení na trh (v poznámce pak stojí, že v případě OOP je držitelem certifikátu ES přezkoušení typu¹¹). Tedy ten, jehož logo a jméno/obchodní značka jsou znázorněny na výrobku a v návodu je uveden jako výrobce, ve skutečnosti výrobcem vůbec není, neboť daný výrobek vůbec nenavrhuje, nenechává zkoušet a už vůbec není držitelem certifikátu.

Ne každý výrobce OOP proti pádu vyrábí všechny OOP proti pádu, které coby „své“ výrobky distribuuje. Některý vyrábí kovové OOP (např. karabiny/spojky, blokanty,

Obr. 2: Ruční blokanty Singin Rock Lift (rv: 2005), Singin Rock Lift (rv: 2005), Singin Rock Lift (rv: 2018)

Pochybnost o tom, zda se jedná o výrobek téhož výrobce, může vyvolat uvedení země původu pouze na blokantu vlevo (Itálie); to, že blokant uprostřed je jako jediný chráněn patentem, či skutečnost, že u každého z nich posuzoval shodu jiný oznámený subjekt (notifikovaná osoba) – vlevo CE 0426 – ITALCERT, uprostřed CE 0639 – AFNOR, vpravo CE 1019 – VVUÚ. Ne každý, kdo se odbornými prohlídkami OOP zabývá (odborně způsobilá osoba, či osoba pověřená výrobcem) vlastní různé verze OOP, které daný výrobce pod konkrétním názvem na trh uvedl, aby mohl takovéto odlišnosti postřehnout.

¹⁰ Z českých výrobců tento způsob umožňuje například společnost Rock Empire, viz strana 3 návodu k postrojům https://www.rockempire.cz/sites/default/files/1266/text_pracovni_postroje_0.pdf, i dalších OOP.

¹¹ ČSN EN 365 z roku 2005 je českou verzí evropské normy EN 365:2004, tomu odpovídají i požadavky na přezkoušení typu.

slaňovací brzdy, pohyblivé zachycovače pádu), jiný zase pouze plastové OOP (přilby), další pouze „textilní“ OOP (postroje, smyčky/spojovací prostředky, lana) a jiný třeba výhradně lana. Je tedy běžnou praxí, že výrobce např. kovových OOP vyrábí tyto jak pod svým vlastním názvem (coby své produkty), tak pod názvy jiných výrobců, kteří si je od něj nechají pod svou značkou vyrábět. Sám si pak nechá od výrobce vyrábějícího textilní OOP postroje a smyčky pod svým vlastním logem atp.

Kdo je v takovém případě brán jako výrobce oprávněný vydat pověření k provádění odborných periodických prohlídek? A opravdu je nutné provedení prohlídky jednoho totožného OOP

Obr. 3: Zatahovací zachycovače pádu *Prevent Morava Rolex* (rv: 2012), *Lezectví.cz Rolex* (rv: 2015)

Jelikož pod značkou *Lezectví* vykonávám své hospodářské aktivity již od roku 2003 (od roku 2005 pod značkou *Lezectví.cz*) mohu čestně prohlásit, že zachycovač na obrázku dole, ani žádný jiný zachycovač, ba ani jiný OOP proti pádu, jsem nevyrobil.

pověření od pěti různých „výrobců“, jen proto, že daný OOP je na trhu pod označením pěti různých „výrobců“? Odborně způsobilá osoba, která předmětný OOP zná, používá jej a umí řádně provést odbornou periodickou prohlídku, ji dokáže provést na daném OOP bez ohledu na to, zda je s logem a návodem uvádějícím, že se jedná o výrobce č. 1, stejně tak jako o výrobce č. 2, č. 3, č. 4 atp. Má totiž odpovídající materiálně technické zázemí, potřebné znalosti a dovednosti, aby odhalila případná poškození (vady, opotřebení), vyhodnotila jejich význam a přijala příslušná opatření. A tyto schopnosti dokáže aplikovat i na jiný, obdobný OOP, který skutečně vyrábí jiný výrobce.

Požadavek, na „pověření výrobcem“ je reliktem z ČSN EN 365 z roku 1995 (tedy české verze EN 365:1992), která vyžadovala, aby návod obsahoval informaci, že prostředek musí být každých 12 měsíců přezkoušen osobou oprávněnou výrobcem [6; čl. 2.1 písm. m)], zatímco odborně způsobilou osobu tato norma vůbec neznala.

Paradoxně požadavek na pověření „výrobcem“ může přinést víc škody, než užítku. A to nejen uživatelům OOP a jejich zaměstnavatelům ale i samotným

„výrobce“. Pokud zaměstnavatel/uživatel vlastní a používá OOP z produkce více uživatelů, může mu to značně zkomplikovat zajištění pravidelných odborných prohlídek, neboť musí každý z OOP nechat prohlížet jinde, což jej znevýhodňuje časově i finančně.

V posledních několika týdnech jsem se setkal se dvěma negativními důsledky požadavku na pověření „výrobce“. V jednom případě mě oslovila společnost, nazvěme ji třeba XYZ, zdali bych provedl prohlídky OOP, které jejich pracovníci užívají. Jedná se o společnost, která dodává materiál a služby pro stavebnictví, autoopravárství a průmysl. Pod svou značkou prodává nářadí, měřicí přístroje a osobní ochranné prostředky, včetně těch proti pádu. A právě u nich chtěli provést odborné prohlídky. Vyžádal jsem si nejprve návody k těmto OOP a v nich stálo, že „*prohlídky musí provádět odborně způsobilá osoba pověřená společností XYZ.*“

Došlo tedy k situaci, že společnost XYZ sice mohla pověřit kohokoliv ze svých zaměstnanců, ale žádný z nich nebyl odborně způsobilý a neměl dostatečné znalosti ani dovednosti, aby prohlídky provedl a zároveň žádná odborně způsobilá osoba neměla pověření společnosti. A v tomto případě se jednalo o OOP ve vlastnictví společnosti. Předpokládám, že zákazníci, kteří si od nich OOP proti pádu pod značkou XYZ pořídili, to při snaze splnit své povinnosti mají náročnější.

Druhý případ se týká výrobce, jehož v minulosti pro potřebu svého článku kontaktoval dr. Valta, a který se

Obr. 4: Ruční blokanty Singing Rock Lift (rv: 2005), Timus Safety Ruční blokant (rv: 2007), Climbing Technology Quick Up+ (rv: 2019)

Více různých výrobců, stejný ruční blokant? A opravdu je k provedení periodických prohlídek zobrazených blokantů nezbytné pověření od více různých výrobců?

vyjádřil tak, že OOP z jejich produkce, které byly „prohlíženy osobou, která není výrobcem pověřena, případně osobou, která již nemá platné pověření, jsou tyto prohlídky a záznamy v evidenčních listech OOPP našich výrobců neplatné a tyto OOPP nejsou způsobilé k používání“ [1; s. 28]. Tento výrobce, který kromě OOP proti pádu vyrábí i zdravotnické pomůcky, obuv, ochranné roušky, brašnářské a další výrobky, ukončil koncem roku 2020 výrobu OOP proti pádu včetně obchodní činnosti spojené s OOP proti pádu. Tedy kromě ukončení jejich výroby a prodeje, přestal provozovat aktivity s tím spojené, např. školení a následné pověřování osob k provádění odborných prohlídek.

Tím ale vznikl poměrně závažný problém, neboť mnozí uživatelé (včetně jednotek požární ochrany) mají nakoupené OOP z produkce tohoto výrobce. Spousta předmětných OOP byla vyrobena poměrně nedávno a jako takové by mohly být ještě několik let používány. Zároveň i někteří prodejci mají stále skladem tyto OOP. Ovšem platnost pověření osob k provádění odborných prohlídek již vypršela anebo v horizontu nejdéle necelých dvou let vyprší. S ohledem na prohlášení výrobce zveřejněné v článku dr. Valty tak nebude nikdo, kdo by mohl odborně prohlídky provádět, a tyto OOP, byť naprosto nepoškozené a plně funkční, se ještě v prvním trimestru své životnosti stanou nezpůsobilými k užívání.

4. Osobní poznatky

Nyní si dovoluji přejít do osobní roviny. Za pár měsíců tomu bude 20 let, co jsem absolvoval své první školení u výrobce zaměřené na provádění odborných periodických prohlídek proti pádu a získal první osvědčení a pověření k této činnosti. Následně jsem absolvoval desítky dalších školení (na totéž) u dalších výrobců. Měl jsem to štěstí, že mnohá z mých prvních školení proběhla pod vedením největších českých a slovenských odborníků, kteří v našich zemích prošlapávali cestu provádění odborných periodických prohlídek tak, jak je známe dnes, (např. /abecedně/ Ludvík Čečatka, Ing. Radomil Matýsek, Ing. Emil Rucký, Gustáv Stibrányi, Stanislav Šilhán, Ing. Juraj Uherek).

Jelikož jsem při své práci potřeboval pověření od všech „výrobců“, jejichž OOP mí zákazníci užívali, takovýchto školení jsem absolvoval opravdu desítky. Navíc

někteří „výrobci“ takováto školení nedělali samostatně, ale pouze v rámci společných školení s jinými „výrobci“ (a na žádném školení nebyli zastoupeni všichni „výrobci“, ale jednalo se o různá uskupení různých „výrobců“), kdy někteří participovali na více školeních, takže školení některých „výrobců“ jsem v daném roce absolvoval (a platil) duplicitně.

Proto s čistým svědomím mohu říci, že přínosem pro mě byla školení pouze v počátečních letech. Ne z důvodu osobností školitelů (ač laťku nasadili značně vysoko a jejich podíl nelze upřít), ale zejména z pohledu transferu znalostí. Veškerá další „školení“ nezbytná k získání pověření, byla pouze plýtváním času a penězi, neboť se na nich neustále opakovalo a probíralo to samé, bez ohledu na výrobce (někdy i s tím, že některým „školitelům“ mnohdy chyběly zkušenosti z praxe). Právní předpisy a technické normy se vztahem k odborným periodickým prohlídkám OOP jsou v ČR stejné pro všechny výrobce či jejich autorizované zástupce. Materiály použité na výrobu OOP jsou podobné u všech výrobců (navíc suroviny a některé komponenty pořizuje většina výrobců u stejného zdroje). Způsoby použití OOP proti pádu (a s tím spojené mechanismy opotřebení či poškození) jsou podobné u všech OOP bez ohledu na jejich výrobce.

Všude platí, že nesmí být překročena stanovená doba životnosti OOP, a ta je stejně uvedena v návodu k OOP. Všude platí, že úbytek materiálu na kovových OOP (ať už z důvodů koroze či abraze) je nežádoucím jevem a (nehledě na tvorbu ostrých hran, které mohou poškodit „textilní“ části OOP) úbytek o 1 mm nebo 10 % (podle toho, co nastane dříve) je důvodem k vyřazení OOP z užívání. Všude platí, že potřísnění chemickou látkou může poškodit OOP vyrobený ze syntetických materiálů a je tedy důvodem k jeho vyřazení z užívání. A stejným způsobem lze postupovat dál; základní principy prohlídek OOP jsou stejné u všech OOP bez ohledu na jejich výrobce. Mohou být sice některé odchylky v dílčích věcech, ale na ty může výrobce upozornit prostřednictvím vydaných memorand. Proto považuji odbornou způsobilost (příp. status osoby oprávněné ke kontrole díky odpovídající „uživatelské“ kvalifikaci) za jedinou schůdnou cestu v provádění odborných (periodických) prohlídek OOP.

5. Závěr

Bývá zvykem v závěru dát nějaké „rozhřešení“ obsahující jednoznačný a správný postup. To bohužel není v tomto případě možné, neboť to přísluší pouze soudu. Rozhodně bych ale chtěl varovat před vynášením unáhlených lidových soudů po povrchním přečtení normy, bez hlubší znalosti této problematiky a souvisejících skutečností. Přestože ČSN EN 365 počítá zejména s tím, že prohlídky provádí odborně způsobilá osoba, umožňuje, aby se v určitých případech jednalo o osobu pověřenou výrobcem. A někteří výrobci, stejně jako „výrobci“ si tyto určité případy vykládají jako pravidlo a v návodech trvají na pověření.

Vzhledem ke skutečnosti, že zaměstnavatel je povinen zajistit, aby OOP proti pádu byly používány, pravidelně prohlíženy a zkoušeny v souladu požadavky průvodní dokumentace, musí se řídit tím, co je uvedeno v návodu výrobce. Osobně bych proto doporučil všem zaměstnavatelům a uživatelům, aby si před pořízením OOP nejprve přečetli návod a zjistili, kdo může prohlídky provádět. V případě, že pouze osoby pověřené výrobcem, ať si zjistí jejich dostupnost (zejména v případě zahraničních výrobců) a ať počítá s tím, že pokud si nepořídí OOP z produkce jediného výrobce, bude si muset zajistit prohlídky u různých subjektů. V takovém případě je pak rozumnější nepořizovat si OOP výrobce, který trvá na pověření.

Použití zdroje

- [1] VALTA, Miroslav. Pravidelné prohlídky osobních ochranných prostředků pro ochranu proti pádu z výšky z pohledu soudních znalců. *Bezpečnost a hygiena práce*. 2018, roč. 68, č. 9, s. 27-30. ISSN 0006-0453.
- [2] Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION © CS 2010-2021. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262>.
- [3] Nařízení vlády č. 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2021. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-362>.

- [4] ČSN EN 365 *Osobní ochranné prostředky proti pádům z výšky – Všeobecné požadavky na návody k používání, údržbě, periodické prohlídce, opravě, značení a balení*, 2005.
- [5] Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky.
- [6] ČSN EN 365 *Osobní ochranné prostředky proti pádům z výšky. Všeobecné požadavky na návody k používání a značení*, 1995.

© CRAA - Ústav bezpečnosti práce ve výškách, z. ú.

Odborné periodické prohlídky OOP proti pádu z výšky

Ing. Ondřej Belica

CRAA – Ústav bezpečnosti práce ve výškách, z. ú.; Česká asociace pro prevenci rizik

V roce 2018 vyšel v časopisu *Bezpečnost a hygiena práce* článek dr. Miroslava Valty týkající se odborných periodických prohlídek OOP proti pádu¹. Nedávno jsem se setkal se zaměstnavatelem, který v dobré víře, řídě se informacemi z předmětného článku, neplnil své povinnosti². Je tedy nezbytné uvést některé skutečnosti na pravou míru.

Autor předmětného článku, coby výsledek znaleckého zkoumání, uvádí: „Na základě sběru vyjádření všech relevantních výrobců jsme zaslali výsledek šetření naší znalecké kanceláře poskytovateli služeb periodických prohlídek OOPP s výsledkem, že z celkového počtu 123 kontrolovaných OOPP disponoval osvědčením od výrobce pouze k 44 z nich. Dalších 26 druhů OOPP jsou podle prohlášení od výrobce neprovozuschopné, 40 druhů nebylo možné ověřit a 13 druhů OOPP (přileb) kontroloval poskytovatel služby, i když kontrole dle ČSN EN 365 nepodléhají. Poskytovateli jsme dále doporučili, že z našeho hlediska je v tuto chvíli čas na vstřícný krok z jeho strany, tedy na vrácení platby za neoprávněně provedené (26 kusů) nebo neověřené úkony (40 kusů OOPP, kde po doložení jeho tvrzení, že postačuje jen osvědčení tzv. odborně způsobilé osoby dle článku 4.7 ČSN EN 365 je možné tyto úkony uznat). Ke zvážení jsme také dali vrácení platby za provedené úkony u 13 kusů přileb, které jsou OOPP kategorie II. a poskytovatel služeb se v hromadném evidenčním listě OOPP odkazoval na ČSN EN 365, která platí pouze pro osobní ochranné prostředky proti pádům z výšky III. kategorie.“ [1; s. 29]

Nechť laskavý čtenář, stejně jako já, ponechá stranou, že autor článku, dr. Valta v článku vystupuje jako „soudní znalec“ a své počínání v dané věci označuje jako „znalecký přezkum problému“ a „znalecké zkoumání“³, sice znalcem z oboru bezpečnost práce je, avšak bez specializace práce ve výškách a nad volnou hloubkou⁴. Nechť rovněž pomine i autorovo hodnocení důkazů a řešení právních záležitostí, které znalci nepřísluší.

Prohlídky přileb

Povinnost provádět odborné periodické prohlídky OOP proti pádu vychází z č. II. bodu 1 přílohy k nařízení vlády č. 362/2005 Sb., kde stojí, že „zaměstnavatel zajistí, aby zvolené osobní ochranné pracovní prostředky byly pravidelně prohlíženy a zkoušeny v souladu s požadavky průvodní dokumentace.“ Předmětný text ale neřeší pouze OOP proti pádu, nebo OOP kategorie III. Upravuje veškeré zvolené OOPP (odpovídající povaze prováděné práce a předpokládaným rizikům). Všechny přilby pro práce ve výškách a nad volnou hloubkou, se kterými jsem se při své praxi setkal, požadavek na provádění odborných periodických prohlídek v návodu výrobce měly, ať už se jednalo o přilby z produkce společností Aludesign (Climbing Technology), Camp, Kask, Kong, Petzl nebo Protekt. V případě přileb Singing Rock není tento požadavek v návodu uveden, avšak výrobce při školení odborně způsobilých osob pro periodickou prohlídku učí, jak provádět „revize“ přileb a má vypracované postupy periodických prohlídek přileb, což je dostupné i na jeho webu⁵.

Mnozí výrobci při školení odborně způsobilých osob pro periodickou prohlídku vštěpují účastníkům zásadu, že jakýkoliv prostředek, který je používán jako součást ochrany proti pádu, i v případě, že není platnými směrnicemi/předpisy považován za OOP, musí procházet odbornými periodickými prohlídkami jako kterýkoliv jiný OOP kategorie III. Týká se to nejen přileb, ale například kotvicích zařízení, kladek, otočných závěsů a dalších.

¹ VALTA, Miroslav. Pravidelné prohlídky osobních ochranných prostředků pro ochranu proti pádu z výšky z pohledu soudních znalců. *Bezpečnost a hygiena práce*. 2018, roč. 68, č. 9, s. 27-30. ISSN 0006-0453

² „zaměstnavatel je povinen udržovat osobní ochranné pracovní prostředky v použitelném stavu“ [2; § 104 odst. 4]

³ navíc v přetištěné odpovědi jednoho z dotazovaných na dotaz autora stojí: „doufám, že toto naše stanovisko je pro vás dostatečně jednoznačné pro výrok soudního znalce na základě provedeného znaleckého zkoumání ve smyslu zákona č. 36/1967 Sb.“ [1; s. 28]

⁴ <http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/0/1FCFF5715483CA12C1258521005D7B66?OpenDocument>

⁵ <https://www.singingrock.cz/periodicke-prohlidky-oopp>

Proto **zaměstnavatel**, který zaměstnance vybavil přilbami pro práce ve výškách a nad volnou hloubkou z produkce minimálně výše uvedených výrobců, **by** při řízení se názorem, že „přilby, které jsou OOPP kategorie II, kontrole dle ČSN EN 365 nepodléhají“, **nesplnil svou povinnost udržovat osobní ochranné pracovní prostředky v použitelném stavu** [2; § 104 odst. 4] a **zajistit, aby byly pravidelně prohlíženy a zkušeny v souladu s požadavky průvodní dokumentace** [3; č. II bod 1 přílohy].

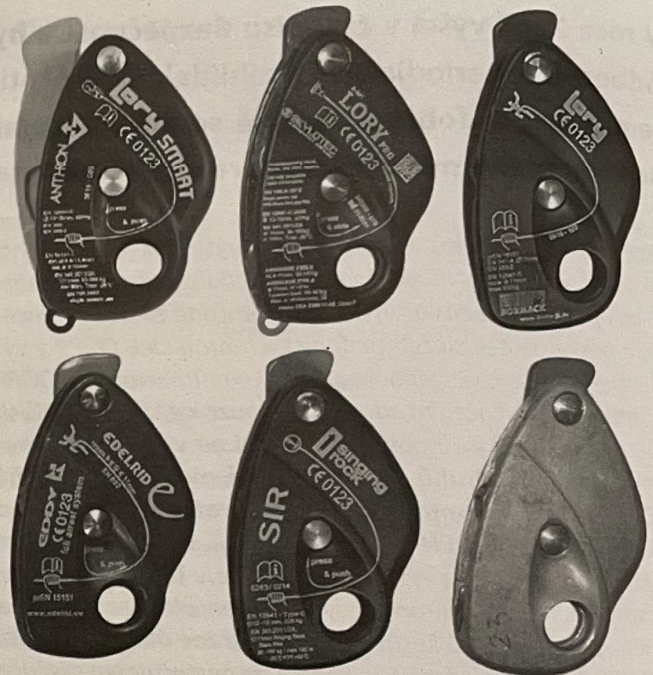
Způsobilost k provádění odborných prohlídek OOP

Ve věci „oprávněnosti“ či „neoprávněnosti“ provedení prohlídek určitých OOP se sluší připomenout, že norma ČSN EN 365 z května 2005 uvádí, že odborné periodické prohlídky provádí buď odborně způsobilá osoba⁶ (*competent person*) [4; čl. 3.3; čl. 4. 2. 2 písm. m); čl. 4. 4. písm. c); čl. 4.6 písm. h); čl. 4.7] nebo u složitých OOP osoba pověřená výrobcem (*authorized person*) [4; čl. 4.4 písm. d); pozn.⁷ k čl. 4.7]. I při opomenutí Listiny základních práv a svobod⁸, která uvádí, že (pouze) zákon může stanovit podmínky a omezení pro výkon určitých povolání nebo činností [5; čl. 26 odst. 2] může nastat potíže při snaze určit, kdo je výrobce oprávněný k udělení pověření k provádění odborných periodických podmínek. Za zmínku stojí i skutečnost, že někteří výrobci umožňují, aby odborné prohlídky prováděla osoba oprávněná ke kontrole OOP, kterou může být i výškový pracovník, který je držitelem určité kvalifikace pro práce ve výškách a nad volnou hloubkou (např. pracovník úrovně 3 nebo instruktor), u níž je nedílnou součástí schopnost (znalost a dovednost) provádět prohlídky OOP⁹.

ČSN EN 365 v 3.4 uvádí, že **výrobce** je odpovědný za návrh, zkoušku a uvolnění hotového výrobku (dílu nebo systému) a jeho uvedení na trh (v poznámce pak stojí, že v případě OOP je držitelem certifikátu ES přezkoušení typu¹⁰). Tedy ten, jehož logo a jméno/obchodní značka jsou znázorněny na výrobku a v návodu je uveden jako výrobce, ve skutečnosti výrobcem vůbec není, neboť daný výrobek vůbec ne navrhne, nenechává zkoušet a už vůbec není držitelem certifikátu.

Ne každý výrobce OOP proti pádu vyrábí všechny OOP proti pádu, které coby „své“ výrobky distribuuje. Některý vyrábí kovové OOP (např. karabiny/spojky, blokanty, slaňovací

brzdy, pohyblivé zachycovače pádu), jiný zase pouze plastové OOP (přilby), další pouze „textilní“ OOP (postroje, smyčky/spojovací prostředky, lana) a jiný třeba výhradně lana. Je tedy běžnou praxí, že výrobce např. kovových OOP vyrábí tyto jak pod svým vlastním názvem (coby své produkty), tak pod názvy jiných výrobců, kteří si je od něj nechají pod svou značkou vyrábět. Sám si pak nechá od výrobce vyrábějícího textilní OOP postroje a smyčky pod svým vlastním logem atp.

Obr. 1: Slaňovací brzdy Anthron Lory Smart, Skylotec Lory Pro, Bornack Lory, Edelrid Eddy, Singing Rock Sir, Rollgliss R250.

Šest různých výrobců, stejná slaňovací brzda? Ne, vyrábí ji pouze jeden, a to jak pro sebe, tak pro ty ostatní i s jejich logem.

Kdo je v takovém případě brán jako výrobce oprávněný vydat pověření k provádění odborných periodických prohlídek? A opravdu je nutné provedení prohlídky jednoho totožného OOP pověřením od pěti různých „výrobců“, jen proto, že daný OOP je na trhu pod označením pěti různých „výrobců“? Odborně způsobilá osoba, která předmětný OOP zná, používá jej a umí řádně provést odbornou periodickou

⁶ podle ČSN EN 365 se jedná o osobu s odpovídajícím technickým zázemím, dovednostmi a s dostatečnými znalostmi o prohlídkách, návodech a doporučení výrobce, která schopná rozpoznat poškození či opotřebení OOP, vyhodnotit jejich význam a učinit příslušná opatření [4; čl. 3.2 vč. pozn. 1]

⁷ V případě poznámek v normách je nutné vést v patrnosti čl. 6. 5. 1 (Poznámky a příklady v textu) platného Metodického pokynu pro normalizaci MPN 1:2011 – Zpracování, stavba, členění a úprava Českých technických norem, který uvádí mimo jiné, že „poznámky v textu dokumentu se používají k uvádění informací pro lepší porozumění nebo používání dokumentu, nesmějí obsahovat požadavky, doporučení nebo dovolení“.

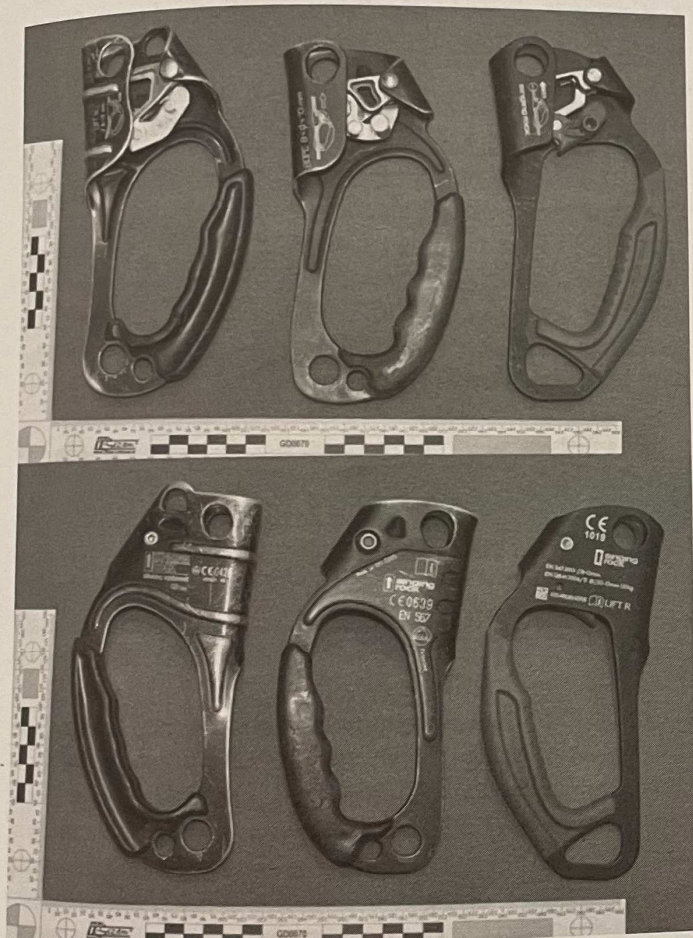
⁸ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky

⁹ Z českých výrobců tento způsob umožňují například společnost Rock Empire, viz strana 3 návodu k postrojům https://www.rockempire.cz/sites/default/files/1266/text_pracovni_postroje_0.pdf, i dalších OOP.

¹⁰ ČSN EN 365 z roku 2005 je českou verzí evropské normy EN 365:2004, tomu odpovídají i požadavky na přezkoušení typu.

prohlídku, ji dokáže provést na daném OOP bez ohledu na to, zda je s logem a návodem uvádějícím, že se jedná o výrobce č. 1, stejně tak jako o výrobce č. 2, č. 3, č. 4 atp. Má totiž odpovídající materiálně technické zázemí, potřebné znalosti a dovednosti, aby odhalila případná poškození (vady, opotřebení), vyhodnotila jejich význam a přijala příslušná opatření. A tyto schopnosti dokáže aplikovat i na jiný, obdobný OOP, který skutečně vyrábí jiný výrobce.

Požadavek, na „pověření výrobcem“ je reliktem z ČSN EN 365 z roku 1995 (tedy české verze EN 365:1992), která vyžadovala, aby návod obsahoval informaci, že prostředek musí být každých 12 měsíců přezkoušen osobou oprávněnou výrobcem [6; čl. 2.1 písm. m)], zatímco odborně způsobilou osobu tato norma vůbec neznala.

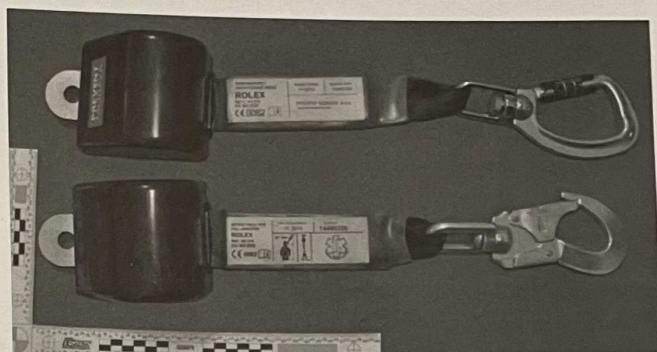

Obr. 2: Ruční blokanty Singing Rock Lift (rv: 2005), Singing Rock Lift (rv: 2005), Singing Rock Lift (r.v: 2018)

Pochybnost o tom, zda se jedná o výrobek téhož výrobce, může vyvolat uvedení země původu pouze na blokantu vlevo (Itálie); to, že blokant uprostřed je jako jediný chráněn patentem, či skutečnost, že u každého z nich posuzoval shodu jiný oznámený subjekt (notifikovaná osoba) – vlevo CE 0426 – ITALCERT, uprostřed CE 0639 – AFNOR, vpravo CE 1019 – VVUÚ. Ne každý, kdo se odbornými prohlídkami OOP zabývá (odborně způsobilá osoba, či osoba pověřená výrobcem) vlastní

různé verze OOP, které daný výrobce pod konkrétním názvem na trh uvedl, aby mohl takovéto odlišnosti postřehnout.

Paradoxně požadavek na pověření „výrobcem“ může přinést víc škody než užitku. A to nejen uživatelům OOP a jejich zaměstnavatelům ale i samotným „výrobcům“. Pokud zaměstnavatel/uživatel vlastní a používá OOP z produkce více uživatelů, může mu to značně zkomplikovat zajištění pravidelných odborných prohlídek, neboť musí každý z OOP nechat prohlížet jinde, což jej znevýhodňuje časově i finančně.

Obr. 3: Zatahovací zachycovače pádu Prevent Morava Rolex (rv: 2012), Lezectví.cz Rolex (rv: 2015)

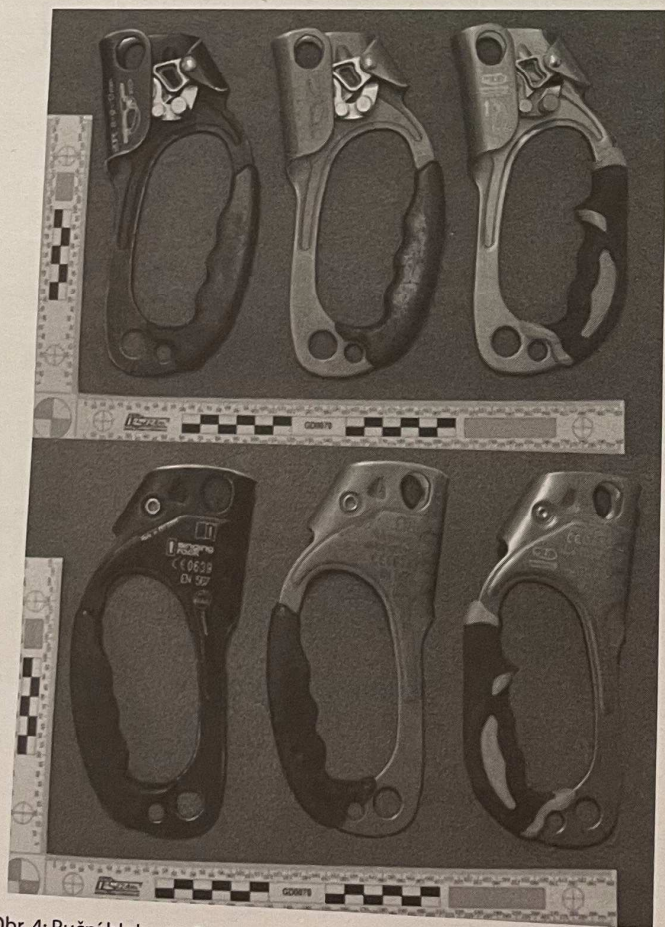
Jelikož pod značkou Lezectví vykonávám své hospodářské aktivity již od roku 2003 (od roku 2005 pod značkou Lezectví.cz) mohu čestně prohlásit, že zachycovač na obrázku dole, ani žádný jiný zachycovač, ba ani jiný OOP proti pádu, jsem nevyrobil.

V posledních několika týdnech jsem se setkal se dvěma negativními důsledky požadavku na pověření „výrobcem“. V jednom případě mě oslovila společnost, nazvěme ji třeba XYZ, zdali bych provedl prohlídky OOP, které jejich pracovníci užívají. Jedná se o společnost, která dodává materiál a služby pro stavebnictví, autoopravárství a průmysl. Pod svou značkou prodává náradí, měřicí přístroje a osobní ochranné prostředky, včetně těch proti pádu. A právě u nich chtěli provést odborné prohlídky. Vyžádal jsem si nejprve návody k těmto OOP a v nich stálo, že „prohlídky musí provádět odborně způsobilá osoba **pověřená společností XYZ.**“

Došlo tedy k situaci, že společnost XYZ sice mohla pověřit kohokoliv ze svých zaměstnanců, ale žádný z nich nebyl odborně způsobilý a neměl dostatečné znalosti ani dovednosti, aby prohlídky provedl a zároveň žádná odborně způsobilá osoba neměla pověření společnosti. A v tomto případě se jednalo o OOP ve vlastnictví společnosti. Předpokládám, že zákazníci, kteří si od nich OOP proti pádu pod značkou XYZ pořídili, to při snaze splnit své povinnosti mají náročnější.

Druhý případ se týká výrobce, jehož v minulosti pro potřebu svého článku kontaktoval dr. Valta, a který se vyjádřil tak, že OOP z jejich produkce, které byly „prohlíženy osobou, která není výrobcem pověřena, případně osobou, která již nemá platné pověření, jsou tyto prohlídky a záznamy v evidenčních listech OOPP našich výrobků neplatné a tyto OOPP nejsou způsobilé k používání“ [1; s. 28]. Tento výrobce, který kromě OOP proti pádu vyrábí i zdravotnické pomůcky, obuv, ochranné roušky, brašnářské a další výrobky, ukončil koncem roku 2020 výrobu OOP proti pádu včetně obchodní činnosti spojené s OOP proti pádu. Tedy kromě ukončení jejich výroby a prodeje, přestal provozovat aktivity s tím spojené, např. školení a následné pověřování osob k provádění odborných prohlídek.

Tím ale vznikl poměrně závažný problém, neboť mnozí uživatelé (včetně jednotek požární ochrany) mají nakoupené OOP z produkce tohoto výrobce. Spousta předmětných OOP byla vyrobena poměrně nedávno a jako takové by mohly být ještě několik let používány. Zároveň i někteří prodejci mají stále skladem tyto OOP. Ovšem platnost pověření osob k provádění odborných prohlídek již vypršela anebo v horizontu nejdéle necelých dvou let vyprší. S ohledem na prohlášení výrobce zveřejněné v článku dr. Valty tak nebude nikdo, kdo by mohl odborné prohlídky provádět, a tyto OOP, byť naprosto nepoškozené a plně funkční, se ještě v prvním trimestru své životnosti stanou nezpůsobilými k užívání.

Obr. 4: Ruční blokanty Singing Rock Lift (rv: 2005), Timus Safety Ruční blokant (rv: 2007), Climbing Technology Quick Up+ (rv: 2019)

Více různých výrobců, stejný ruční blokant? A opravdu je k provedení periodických prohlídek zobrazených blokantů nezbytné pověření od více různých výrobců?

Osobní poznatky

Nyní si dovoluji přejít do osobní roviny. Za pár měsíců tomu bude 20 let, co jsem absolvoval své první školení u výrobce zaměřené na provádění odborných periodických prohlídek proti pádu a získal první osvědčení a pověření k této činnosti. Následně jsem absolvoval desítky dalších školení (na totéž) u dalších výrobců. Měl jsem to štěstí, že mnohá z mých prvních školení proběhla pod vedením největších českých a slovenských odborníků, kteří v našich zemích prošlapávali cestu provádění odborných periodických prohlídek tak, jak je známe dnes [např. (abecedně) Ludvík Čechátka, Ing. Radomil Matýsek, Ing. Emil Rucký, Gustáv Stibráň, Stanislav Šilhán, Ing. Juraj Uherek].

Jelikož jsem při své práci potřeboval pověření od všech „výrobců“, jejichž OOP mí zákazníci užívali, takovýchto školení jsem absolvoval opravdu desítky. Navíc někteří „výrobci“ takováto školení nedělali samostatně, ale pouze v rámci společných školení s jinými „výrobci“ (a na žádném školení nebyli zastoupeni všichni „výrobci“, ale jednalo se o různá uskupení různých „výrobců“), kdy někteří participovali na více školeních, takže školení některých „výrobců“ jsem v daném roce absolvoval (a platil) duplicitně.

Proto s čistým svědomím mohu říci, že přínosem pro mě byla školení pouze v počátečních letech. Ne z důvodu osobností školitelů (ač latku nasadili značně vysoko a jejich podíl nelze upřít), ale zejména z pohledu transferu znalostí. Veškerá další „školení“ nezbytná k získání pověření, byla pouze plýtváním času a penězi, neboť se na nich neustále opakovalo a probíralo to samé, bez ohledu na výrobce (někdy i s tím, že některým „školitelům“ mnohdy chyběly zkušenosti z praxe). Právní předpisy a technické normy se vztahem k odborným periodickým prohlídkám OOP jsou v ČR stejné pro všechny výrobce či jejich autorizované zástupce. Materiály použité na výrobu OOP jsou podobné u všech výrobců (navíc suroviny a některé komponenty pořizuje většina výrobců u stejného zdroje). Způsoby použití OOP proti pádu (a s tím spojené mechanismy opotřebení či poškození) jsou podobné u všech OOP bez ohledu na jejich výrobce.

Všude platí, že nesmí být překročena stanovená doba životnosti OOP, a ta je stejně uvedena v návodu k OOP. Všude platí, že úbytek materiálu na kovových OOP (ať už z důvodů koroze či abrazie) je nežádoucím jevem a (nehledě na tvorbu ostrých hran, které mohou poškodit „textilní“ části OOP) úbytek o 1 mm nebo 10 % (podle toho, co nastane dříve) je důvodem k vyřazení OOP z užívání. Všude platí, že potřísnění chemickou látkou může poškodit OOP vyrobený ze syntetických materiálů a je tedy důvodem k jeho vyřazení

z užívání. A stejným způsobem lze postupovat dál; základní principy prohlídek OOP jsou stejné u všech OOP bez ohledu na jejich výrobce. Mohou být sice některé odchylky v dílčích věcech, ale na ty může výrobce upozornit prostřednictvím vydaných memorand. Proto považují odbornou způsobilost (příp. status osoby oprávněné ke kontrole díky odpovídající „uživatelské“ kvalifikaci) za jedinou schůdnou cestu v provádění odborných (periodických) prohlídek OOP.

Závěr

Bývá zvykem v závěru dát nějaké „rozhřešení“ obsahující jednoznačný a správný postup. To bohužel není v tomto případě možné, neboť to přísluší pouze soudu. Rozhodně bych ale chtěl varovat před vynášením unáhlených lidových soudů po povrchním přečtení normy, bez hlubší znalosti této problematiky a souvisejících skutečností. Přestože ČSN EN 365 počítá zejména s tím, že prohlídky provádí odborně způsobilá osoba, umožňuje, aby se v určitých případech jednalo o osobu pověřenou výrobcem. A někteří výrobci, stejně jako „výrobci“ si tyto určité případy vykládají jako pravidlo a v návodech trvají na pověření.

Vzhledem ke skutečnosti, že zaměstnavatel je povinen zajistit, aby OOP proti pádu byly používány, pravidelně prohlíženy a zkušeny v souladu požadavky průvodní

dokumentace, musí se řídit tím, co je uvedeno v návodu výrobce. Osobně bych proto doporučil všem zaměstnavatelům a uživatelům, aby si před pořízením OOP nejprve přečetli návod a zjistili, kdo může prohlídky provádět. V případě, že pouze osoby pověřené výrobcem, ať si zjistí jejich dostupnost (zejména v případě zahraničních výrobců) a ať počítá s tím, že pokud si nepořídí OOP z produkce jediného výrobce, bude si muset zajistit prohlídky u různých subjektů. V takovém případě je pak rozumnější nepožítovat si OOP výrobce, který trvá na pověření.

POUŽITÁ LITERATURA:

- 1) VALTA, Miroslav. Pravidelné prohlídky osobních ochranných prostředků pro ochranu proti pádu z výšky z pohledu soudních znalců. *Bezpečnost a hygiena práce*. 2018, roč. 68, č. 9, s. 27-30. ISSN 0006-0453.
- 2) Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.
- 3) Nařízení vlády č. 362/2005 Sb., o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky.
- 4) ČSN EN 365 *Osobní ochranné prostředky proti pádům z výšky – Všeobecné požadavky na návody k používání, údržbě, periodické prohlídce, opravě, značení a balení*, 2005.
- 5) Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.
- 6) ČSN EN 365 *Osobní ochranné prostředky proti pádům z výšky. Všeobecné požadavky na návody k používání a značení*, 1995.

ZÁZNAM WEBINÁŘE

www.obchod.wolterskluwer.cz

Překážky v práci v souvislosti s Covid-19

Lektor: JUDr. Dominik Brůha, Ph.D.

Cíl webináře:

Cílem webináře je prakticky seznámit účastníky s jednotlivými typy překážek v práci a nejčastějšími problémy při jejich uplatňování v praxi, včetně aktuálních překážek v souvislosti s Covid-19, nové právní úpravy tzv. kurzarbeitu a včetně legislativně neupravených překážek (např. sick days, care days apod.).

Obsah webináře:

- Právní úprava překážek v práci a její limity pro využití v praxi
- **Překážky v práci na straně zaměstnavatele:** prostoje, přerušování práce způsobené nepříznivými povětrnostními vlivy; částečná nezaměstnanost a souvislosti s tzv. kurzarbeitem; tzv. jiné překážky v práci na straně zaměstnavatele; doba strávená na pracovní cestě jinak než plněním pracovních úkolů; překážka po odvolání nebo vzdání se funkce vedoucího zaměstnance; výlučka
- **Překážky v práci na straně zaměstnance:** dočasná pracovní neschopnost a karanténa; mateřská a rodičovská dovolená, návrat do zaměstnání; ošetřování dítěte a člena rodiny, poskytování dlouhodobé péče; překážky v práci upravené v nařízení vlády č. 590/2006 Sb.; legislativně neupravené překážky v práci (sick days, care days, free days, vazba a výkon trestu atd.)
- Příklady a poučení ze soudní praxe
- Řešení modelových situací navržených účastníky webináře